

การศึกษาความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา
กรณีศึกษามูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง

A STUDY OF SINGLE MOTHERHOOD ADOLESCENT VOLUNTEER
CASE STUDY OF THE FOUNDATION FOR UNDERSTANDING WOMEN'S HEALTH

ปวีณสิริ คงอินทร์¹ เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ²

Paweensiri Kongin and Petcharat Saisombut

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา และ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา โดยดำเนินการใช้ระเบียบวิธีวิจัยลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาจำนวน 17 คน และบุคลากรเจ้าหน้าที่มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) กระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา เป็นผลมาจากการผลักดันให้ตนเองเกิดแนวความคิดในการพัฒนาปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ในกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกับตนเอง (2) ปัจจัยในการส่งเสริมการตัดสินใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา การพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นทางด้านสังคม ด้านสภาพจิตใจ ด้านการดำเนินชีวิต การสร้างแรงจูงใจให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสามารถมองเห็นถึงการสร้างคุณค่าในตนเองให้รู้สึกถึงการมีตัวตนและประโยชน์ทางสังคม (3) แนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา การส่งเสริมในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาทำให้มองเห็นโอกาสในการพัฒนา การส่งเสริมตนเองในด้านอื่น ๆ ในการดำเนินชีวิตให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการก้าวหน้าและการพัฒนาส่งเสริมให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาสามารถพึ่งพาตนเองและมีความเข้มแข็ง ความสมบูรณ์ ความพร้อม และช่วยลดสภาพปัญหาที่แม่เลี้ยงเดี่ยวพบเจอ สภาวะความตึงเครียด การไม่กล้าเข้าสังคม ความกล้าแสดงออก

คำสำคัญ: แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น จิตอาสา แรงจูงใจ กระบวนการในการเข้าสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา

¹ นิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการทางสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Master's degree student in Social Management, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.

Abstract

This study of volunteer-spirited single mothers in a case study for the Women's Health Advocacy Foundation, had the following objectives: (1) to study of the process of teenage single mothers becoming volunteer-spirited single mothers; (2) to study of factors that promote the decision-making of adolescent single mothers towards becoming a volunteer-spirited single mother and suggest guidelines to encourage teenage single mothers to become volunteer-spirited single mother by conducting a research methodology in the form of qualitative research and with the informants in this research. The researchers collected data with the research participants divided between 17 teenage single mothers in the Women Health Advocacy Foundation, 10-19 years of age, with experience as a teenage single mother of at least 2 years and a volunteer and the five person staff of Women Health Advocacy Foundation and a total of 22 people. The results can be summarized as follows: (1) the process of being a volunteer-spirited single mother, self-transformation to become a volunteer-spirited single mother are the result of pushing themselves to come up with the concept of development and change, such as becoming a volunteer to help society with a group of people who have the same problems they do. They will bring their experiences to develop and find solutions to solve and pass on solutions to other single mothers; (2) the factors promoting decision-making among volunteer-spirited single mothers, encountering social problems and the obstacles of being a teenage single mother in the social, mental, and lifestyle aspects. Motivating young single mothers can see improvements and opportunities for a better life. It is the beginning of a new perspective on life, creating a concept of self-worth to feel presence and social benefits; (3) being a volunteer-spirited single mother is a relationship building of a single mother, adolescents and the process of being a volunteer to help society by concepts, creating guidelines, and setting points in life. It creates opportunities and passes on the opportunity to help and strengthen guidelines for the development of people who have problems like themselves.

Keywords: *Teenage single mom, Volunteer, Motivation, Volunteer-spirited teenager*

บทนำ

การตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสตรีตั้งครรภ์มีอายุอยู่ในช่วงวัย 10 - 19 ปี ซึ่งเป็นการตั้งครรภ์ก่อนช่วงวัยที่ไม่มีความพร้อมและเหมาะสมในการเป็นมารดา กล่าวคือ การตั้งครรภ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจหรือการเตรียมวางแผน ความพร้อมสำหรับการตั้งครรภ์ไว้ล่วงหน้า สืบเนื่องจากขาดข้อมูล ความคิด ความเข้าใจในเรื่องของการวิธีการป้องกันของการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง เพื่อลดและป้องกันการเกิดการตั้งครรภ์ ซึ่งการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่นอาจทำให้บุตรที่คลอดออกมามีข้อบกพร่องหรือมีสุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรง (ปวีภัทร นิธิตันวัฒน์, 2560)

การคลอดลูกของแม่วัยรุ่นช่วงวัยอายุตั้งแต่ 10 - 19 ปี โดยการรายงานผลจากสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ซึ่งได้ทำการนำข้อมูลการคลอดลูกในช่วงวัยรุ่นอ้างอิงตามสถิติการคลอดบุตร จากกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้ประกาศเป็นสถิติอย่างเป็นทางการ นำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นอัตราการคลอด ซึ่งช่วงระยะเวลาในปี พ.ศ. 2554 - 2564 โดยอัตราการคลอดบุตรในช่วงวัยรุ่นอายุระหว่าง 10 - 19 ปี โดยอัตราการคลอดบุตรสูงสุด ในปีพ.ศ.2554 และ ปีพ.ศ.2555 และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปีพ.ศ.2564 เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 24.4 (กรมอนามัย สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2564)

ปัจจัยที่มีความสอดคล้องในการกระตุ้นให้เกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่นซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังคม การเมือง สภาวะเศรษฐกิจ การขาดโอกาสทางการศึกษา ความยากจน การมีเพศสัมพันธ์ที่ขาดการป้องกัน ร่างกายที่ได้รับผลจากสิ่งมีนเมา การไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ถูกวิธี การขาดการพิจารณาในความเข้าใจเรื่องการคุมกำเนิด การใช้แบบแผนการคุมกำเนิดที่ผิดวิธี การลวงละเมิดทางเพศรวมถึงการข่มขืน และปัญหาภายในครอบครัว โดยปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นเผชิญกับปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อม ซึ่งการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น เนื่องจากเยาวชนวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เป็นเหตุให้เสียโอกาสทางการศึกษา การเติบโตและความก้าวหน้าในด้านอื่น ๆ ของตนเองที่ให้มีคุณภาพ

มูลนิธิสร้างใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) ถือกำเนิดขึ้นเพื่อทำการสนับสนุนสิทธิในสภาวะเรื่องเพศและเรื่องสุขภาพของผู้หญิงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีปรัชญาในการทำงานว่าที่มุ่งเน้นถึงความสำคัญในเรื่องของสุขภาพของผู้หญิง อีกทั้งสิทธิเรื่องสุขภาพ เป็นสิ่งที่มนุษย์ควรมีสสิทธิต่างอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความตระหนักรู้ที่ถูกต้องเรื่องสุขภาพและสุขภาพของผู้หญิง โดยดำเนินการให้ความรู้เรื่องสุขภาพที่ผู้หญิงทุกคน สามารถเข้าถึงสิทธิในการให้บริการเรื่องสุขภาพที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม นอกจากนี้การศึกษาวิจัยและเผยแพร่องค์ประกอบด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสุขภาพผ่านกระบวนการดำเนินการแบบสาธารณะหรือเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะ

จากการศึกษาการปฏิบัติงานของมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) เป็นหน่วยงานที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพของผู้หญิงและส่งผลให้เกิดการจัดตั้งโครงการที่เสริมแนวทางการส่งเสริมเลี้ยงดูบุตรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการที่สมวัย แนวทางในการช่วยเหลือแม่วัยรุ่นในการกลับสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการแก้ไขปัญหาครอบครัวที่เปราะบาง เนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมในขณะที่อยู่ในช่วงวัยเรียน ไม่เพียงเป็นการสร้างปัญหาสังคมแต่กำลังจะกลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และส่งผลกระทบต่อเนื่องของชีวิตส่วนบุคคล ปัจจัยที่กล่าวมานั้นเป็นประเด็นที่สังคมควรตระหนักและร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุนี้ มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) จึงมีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทางสังคมมีประเด็นความคิดเห็นว่าควรที่จะมีความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่นอย่างตรงเป้าหมาย และเป็นการสร้างครอบครัวอย่างมีคุณภาพ เป็นรูปแบบแกนนำวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี จึงเกิดโครงการ “การพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่น” เป็นการชี้แจงถึงรายละเอียดของการส่งเสริมพัฒนาการของพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น ซึ่งทางโครงการจะมีรูปแบบในลักษณะของการปฏิบัติงานจิตอาสาอาสา โดยมีการคัดเลือกตัวแทนในแต่ละชุมชนและท้องถิ่นจากการฝึกอบรม การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิงดำเนินการขึ้น เพื่อเป็นการวัดและประเมินผลในทักษะต่าง ๆ จากความสามารถที่แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นปฏิบัติ โดยเป้าประสงค์ที่ทางโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่นพึงต้องการคือ การสร้างความมั่นใจในตนเองให้เพิ่มขึ้น ความสามารถในการเลี้ยงดูลูกของตนเอง การมุ่งหวังในการช่วยเหลือแม่เลี้ยงเดี่ยวท่านอื่น ๆ ในการให้แนวความคิดในเรื่องของพัฒนาการของลูก และการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาพ (เจาะลึกระบบสุขภาพ, 2563)

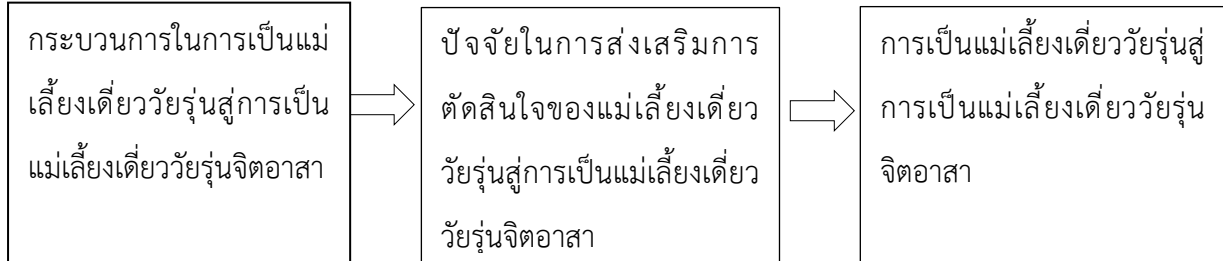
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา และพบว่าแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาที่ผ่านประสบการณ์การตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่น มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นและคาดการณ์ว่าในอนาคตจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นเรื่อยมา จากการศึกษาข้อมูลทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา สำหรับปัจจัยในการส่งเสริมให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา โดยแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นในปัจจุบันมีความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยแสวงหาแนวทางหรือปัจจัยที่ส่งเสริมที่จะทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสามารถฟื้นตัวขึ้นมาอีกครั้งได้ จึงนำไปสู่การอุทิศตนเองในการเป็นจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือแม่เลี้ยงเดี่ยวที่กำลังประสบปัญหาในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวรายอื่น ๆ โดยการไม่หวังสิ่งตอบแทน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการตัดสินใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งได้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการใช้ระเบียบวิธีวิจัยลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการโดยตนเองเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกโดยใช้เทคนิคเรื่องเล่ากับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกและแนวคำถามลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อเป็นแนวทางเจาะลึกข้อมูลที่ต้องการ เน้นคำถาม ปลายเปิด แนวคำถามหลักจะมองผ่านประสบการณ์การเข้าสู่สถานะแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น และปัจจัยที่ส่งเสริมให้ แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ (1) แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่เป็นสมาชิกจิตอาสาในมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง จำนวน 17 คน อายุอยู่ในช่วงวัย 10 – 19 ปี ที่มีประสบการณ์เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี และเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาในมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง ที่มีลักษณะการทำงานผ่านการเป็นจิตอาสา มีความรู้เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านจิตอาสาในมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และ (2) เจ้าหน้าที่มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง จังหวัดนนทบุรี ฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครนายกและเชียงใหม่ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย (Research instrument) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาการวิจัย เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์ลักษณะเชิงเจาะลึก คือ รูปแบบการสัมภาษณ์ลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล

รูปแบบแนวทางการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสมกับวิธีการสัมภาษณ์ลักษณะเชิงเจาะลึก โดยประเด็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ สามารถแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามได้อย่างอิสระ โดยแบ่งประเด็นแนวคำถามเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเด็นคำถามบุคลากรเจ้าหน้าที่มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผู้จัดการโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่น และส่วนที่ 2 เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2 ประเด็นคำถามสำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นในมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง โดยแบ่งประเด็นคำถามตามข้อวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยจะมีกำหนดรูปแบบแนวทางในการสัมภาษณ์ที่ตรงประเด็นกับเป้าหมายที่ผู้วิจัยกำหนด เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ตรงกับประเด็นและเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง (ชาย โภชิตา, 2552) เนื่องด้วยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น

ซึ่งประเด็นแนวคำถามอาจจะการส่งผลกระทบต่อด้านความรู้สึกภายในจิตใจของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะทำการใช้ทักษะด้านการฟังที่ใส่ใจ (Active Listening)

กระบวนการสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลรายบุคคล ผู้วิจัยมีลักษณะการสัมภาษณ์แบบออนไลน์เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบการใช้สื่อกลางของโทรศัพท์ในการสัมภาษณ์ ซึ่งการที่จะสัมภาษณ์มีเนื้อหาข้อมูลที่ตรงประเด็น และมีการจัดสรรรูปแบบของเวลาในการสัมภาษณ์ดังที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ดังนั้นในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำฟังการตอบคำถามและจดบันทึกคำสัมภาษณ์ในลักษณะการบันทึกข้อมูลที่สำคัญ ในลักษณะโครงร่างเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักการขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอวิจัย เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม และหมายเลขข้อเสนอการวิจัย คือ SWUEC-G- 075/2565E

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล โดยยึดตามหลัก จริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2560) สำหรับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการสอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล และอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ซึ่งจริยธรรมในการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 3 หลัก ดังนี้

1. หลักการเคารพสิทธิส่วนบุคคล (Respect for person) สิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิความเป็นส่วนตัวของมนุษย์ และเป็นการเคารพสิทธิในการตัดสินใจ
2. หลักคุณประโยชน์ที่ไม่ก่ออันตราย (Beneficence) เป็นการปรับโครงสร้างการวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดความเสี่ยงต่อภัยอันตรายให้เหลือน้อยที่สุด
3. หลักความยุติธรรม (Justice) ผู้วิจัยสร้างเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแนวทางการวิจัยอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์และการมีรูปแบบที่เป็นเที่ยงธรรม

4. การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อให้กระบวนการแนวความคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับครอบคลุมประเด็นของแนวคำถาม สอดคล้องกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การถอดเทปบทสัมภาษณ์เป็นการทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ชัดเจนในแต่ละครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลโดยละเอียดโดยประเด็นที่มีความสำคัญในด้านความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล

2. การนำเนื้อหาข้อมูลจากการฟังการตอบคำถามและจดบันทึกคำสัมภาษณ์ในลักษณะการบันทึกข้อมูลที่สำคัญ สร้างเป็นแบบแผนเดียวกันของแต่ละบุคคลที่ได้ทำการสัมภาษณ์ โดยการหาประเด็นที่มีความสอดคล้อง นำมาวิเคราะห์ในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด

3. การใช้ความรู้ทางทฤษฎี แนวคิด มาปรับใช้ในการอธิบาย การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลของเนื้อหาสาระข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา สรุปผลการศึกษา การเปลี่ยนแปลงตนเองสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาเป็นกระบวนการภายในจิตใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น เป็นผลมาจากการผลักดันให้ตนเองเกิดแนวความคิดในการพัฒนาและแก้ไขปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ในกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกับตนเอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ กล่าวว่าประโยชน์ของการเป็นจิตอาสาคือการที่เราได้ช่วยเหลือ และนำประสบการณ์ต่าง ๆ มากำหนดแนวทางให้มองเห็นถึงประโยชน์ของผู้ร่วมมือ สนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมของเยาวชนวัยรุ่น ซึ่งเป็นการสร้างพลังบวกในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาทำให้เกิดความเข้มแข็ง ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งว่า

“ผู้จัดการโครงการพัฒนาศักยภาพวัยรุ่นมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง ด้วยทางโครงการมีการสำรวจและติดตามการตั้งครรภ์ของเยาวชน ซึ่งแม่ที่ตั้งครรภ์โดยไม่มีความพร้อมในขณะที่ตนเองยังเป็นวัยรุ่นส่งผลให้เกิดชีวิต ครอบครัว ซึ่งเด็กที่เกิดภายใต้ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นก็จะมีวิถีการในรูปแบบเดิม การเป็นแกนนำแม่วัยรุ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับแม่วัยรุ่นในชุมชนของตนเอง ลักษณะงานคือการเยี่ยมบ้าน คัดกรองเด็กในชุมชน และแม่วัยรุ่น 1 คนจะต้องดูแลแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นในชุมชน 8 - 10 ครอบครัว โดยมีเจ้าหน้าที่ในชุมชนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ อาทิเช่น กระทรวงมหาดไทย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัด คณะกรรมการส่วนตำบล โรงพยาบาลชุมชน คุณครูของคุณย์พัฒนา เด็กเล็กสังกัดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ครูประจำโรงเรียน และหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยในการส่งเสริมการตัดสินใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา สรุปผลการศึกษา การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาก่อนที่จะดำเนินการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่น แม่เลี้ยงเดี่ยวทุกรายพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น ทั้งทางด้านสังคม ด้านสภาพจิตใจ ด้านการดำเนินชีวิต และปัญหาด้านการศึกษาที่เป็นการกำหนดอนาคตของตนเอง การสร้างโอกาสทางสังคมให้กับแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นให้เป็นจิตอาสา ส่งเสริมความมั่นใจ ความกล้าแสดงออกทางความคิด การกล้าปฏิบัติงานในสิ่งที่ตนเองไม่เคยทำ การก้าวข้ามปัญหาในชีวิตตั้งแต่การเป็นกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น การกำหนดเป้าหมายของตนเองที่ชัดเจนมากขึ้น ความตั้งใจในการเป็นจิตอาสา ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันกับทางโครงการเห็นถึงความตั้งใจและการทุ่มเทในการปฏิบัติงาน

จึงเกิดโอกาสทางการส่งเสริม และให้สิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมงานกับองค์กร โดยมองเห็นถึงสมรรถนะในการที่พร้อมในการปฏิบัติงาน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ โครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่น ภายใต้มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิงเป็นโครงการที่กระทำการติดต่อกันจึงทำให้แกนนำแม่วัยรุ่นเกิดทักษะเพิ่มขึ้น มีใจรักและตั้งใจในการช่วยเหลือสังคมโดยไม่ยึดติดกับสิ่งอื่นใด และทางองค์กรมีการชักจูงให้ทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการ จึงทำให้ภาครัฐมองเห็นถึงศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน จึงเกิดการผลักดันและโอกาสทางสังคมหลากหลาย อาทิเช่น การสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ปฏิบัติงานตำแหน่งลูกจ้างหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน และยังมีการเสริมสร้างอาชีพในชุมชน เป็นการสร้างรายได้เสริมในการเลี้ยงดูลูก ”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาทางโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่นของมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิงสร้างแนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา ผ่านบุคลากรเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการกระทำตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และเห็นแนวทางการนำประสบการณ์ที่สั่งสมตลอดการปฏิบัติงานนำมาสร้างพลังบวกในการดำเนินชีวิต เป็นการมองเห็นการเติบโตทางความคิดของตนเอง การได้รับบทบาทหรือหน้าที่ในการเป็นภาวะของผู้นำทั้งในรูปแบบของเจ้าหน้าที่และครอบครัว ส่งเสริมการก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผลลัพธ์ที่ได้เกิดแก่ตนเองแต่เป็นผลให้หน่วยงานพัฒนาได้อีกในระดับที่สูงขึ้น และเป็นสื่อกลางที่ส่งเสริมและพัฒนาเจ้าหน้าที่และแกนนำแม่วัยรุ่นกระตุ้นทักษะการเรียนรู้และกลายเป็นองค์เดียวกัน โดยมุ่งเน้นให้แกนนำแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นมีความก้าวหน้าและเติบโตจากประสบการณ์และแนวทางแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการสร้างโอกาสในการต่อยอดจากการปฏิบัติงานในการเป็นจิตอาสา ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งว่า

“การทำงานอาจจะมีผลกระทบหรือปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างในส่วนของเวลาในขณะที่ทำงานเนื่องจากตนเองทำงานประจำ จึงต้องมีการจัดการวันเวลาในการทำงานของทางมูลนิธิอย่างชัดเจน โดยมีการนำกระบวนการคิดและลักษณะการทำงานของมูลนิธินำไปต่อยอดในการทำงานประจำ และในส่วนของครอบครัวทำให้เรามีวิธีคิดปรับปรุงและหาทางออกให้กับปัญหาอย่างรอบคอบ และเป็นการส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมให้บุคคลในครอบครัวของตนเองเห็นถึงการช่วยเหลือสังคมและอยากจะทำเนืองการเป็นเจ้าหน้าที่จิต ”

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา” ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

กระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา
เป็นผลมาจากการผลักดันให้ตนเองเกิดแนวความคิดในการพัฒนาและแก้ไขปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นจิตอาสาช่วยเหลือสังคม โดยหาแนวทางในการส่งต่อแนวทางในการแก้ไขให้กับแม่เลี้ยงเดี่ยวรายอื่น ๆ และนำประสบการณ์ต่าง ๆ มากำหนดแนวทางให้มองเห็นถึงประโยชน์สำหรับการปฏิบัติตาม

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นตัดสินใจเข้าสู่แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา
มองเห็นถึงการพัฒนาและโอกาสในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการเริ่มต้นมุมมองใหม่ ๆ ในชีวิต สร้างแนวความคิดในการสร้างคุณค่าในตนเองให้รู้สึกถึงการมีตัวตนทางสังคมและคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน

แนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา
การสร้างแรงจูงใจคือแนวทางในการส่งเสริมการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาโดยมุ่งเน้นการแสดงถึงการพัฒนาตนเอง การสร้างโอกาสให้กับตนเองมากขึ้นและมีการสร้างแนวทางในการมองเห็นการช่วยเหลือสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการสร้างโอกาสในการต่อยอดจากการปฏิบัติงานในการเป็นจิตอาสา

อภิปรายผล

1. กระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา

การศึกษาประเด็นของกระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น พบว่า แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นแรกเริ่มก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่น แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นดำเนินชีวิตโดยขาดการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน เป็นเพียงการใช้ชีวิตหรือดำเนินชีวิตในการหาเลี้ยงชีพเอื้ออำนวยครอบครัวสำหรับการเลี้ยงดูลูก และแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เผชิญกับปัญหาในหลายด้าน เช่น การขาดความมั่นใจ การกล้าแสดงออก การจัดการกับอารมณ์ ความอ่อนแอประาะบาง ขาดความมั่นใจในตนเอง และขาดการคิดวิเคราะห์ที่เป็นขั้นตอนในการควบคุมกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทางมูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิงเห็นคุณค่าการเกื้อหนุนกระบวนการในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา ซึ่งเมื่อแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในการเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น และมีความตั้งใจในการเติบโตของและก้าวหน้ามากขึ้นของตนเองในการช่วยเหลือสังคม องค์กรและประเทศ โดยมีตนเองเป็นต้นแบบหรือเป็นกรณีตัวอย่างในการบอกเล่าข้อมูลให้กับครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวอื่น ๆ จึงมีการเข้าเป็นส่วนร่วมใน

โครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่นภายใต้มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง โดยมองว่าจุดประสงค์ของทางโครงการที่มีการบอกกล่าวหรือแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องราว สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเองพบเจอและสามารถบอกเล่าเรื่องราวอุปสรรคที่ตนเองเผชิญให้กับเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญของทางโครงการได้รับคำตอบและแนวทางในการแก้ปัญหาที่ตรงจุดมากขึ้น สามารถนำความรู้และประสบการณ์ในการทำงานนำมาปรับใช้และต่อยอดในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวอื่น ๆ ในการเป็นจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชลิยา ถาวร (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมพลังของแม่เลี้ยงเดี่ยวสู่การเป็นจิตอาสา ซึ่งพบว่า การเข้าร่วมกระบวนการเสริมพลังเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง เรียนรู้และเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือเลี้ยงเดี่ยวรายอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาและตัดสินใจเป็นจิตอาสา

2. ปัจจัยในการส่งเสริมการตัดสินใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา

การศึกษาปัจจัยในการส่งเสริมการตัดสินใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ มีลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของบุคคลและปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญทางสังคมหลากหลาย แต่วิถีทางการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของแม่เลี้ยงเดี่ยวและครอบครัวการผ่านเรื่องราวในทุกบทบาทจนสังคมรอบข้างให้การยอมรับนับถือและสนับสนุนว่าเป็นครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จในการสร้างครอบครัวให้แข็งแกร่งในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวดี สร้อยเสนห์ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง ศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งพบว่า ความรู้สึกภายในจิตใจของตัวบุคคล หากเกิดการยอมรับของการกลายเป็นพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยว นามาซึ่งแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหา โดยการปล่อยวางและตั้งเป้าหมายเป็นการกระตุ้นให้ตนเองรู้สึก ถึงความสำเร็จ ความสุข และสิ่งที่อยู่รอบข้างตนเองถึงพลังบวกสร้างมิตรไมตรีจิตกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่นภายใต้มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิงเป็นลำดับขั้นตอนแรกเริ่มสำหรับการตัดสินใจของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสำหรับแรงจูงใจและการกระตุ้นให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นกลับมาฟื้นฟูสภาพจิตใจให้เข้มแข็งอีกครั้ง ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นมองเห็นประโยชน์และความสำคัญของสิ่งที่เป็นอุปสรรคและพิจารณาแก้ไขสิ่งที่เกิดขึ้นโดยให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดผลเท่า ๆ กันของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นและได้นำประสบการณ์ การเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองได้รับส่งต่อครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่กำลังประสบปัญหา เพื่อช่วยเหลือและสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งแสดงออกถึงความรู้สึกในการทำเพื่อสังคมและส่วนรวม โดยอาศัยองค์ความรู้และข้อมูลที่ตนเองมีเป็นพื้นฐานและความสามารถของตนเอง

3. แนวทางในการส่งเสริมแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นสู่การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา

การเสริมสร้างแนวทางในการเปลี่ยนผ่านตนเองเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา มีแนวทางในการส่งเสริมโดยมุ่งเน้นการเสริมทักษะ การเรียนรู้ การนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตโดยสร้างแนวทางที่เล็งเห็นถึงโอกาสทางสังคม โอกาสต่อยอดจากการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสา การเข้าถึงสังคม การเข้าถึงการช่วยเหลือสังคมด้วยประสบการณ์การทำงานและประสบการณ์ชีวิตของตนเอง อีกทั้งยังมีการส่งเสริมแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและครอบครัว โดยการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจิตอาสาของโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่น ยังเป็นการสร้างแนวความคิดในการพัฒนาจิตใจ สร้างแรงบันดาลใจ สร้างกำลังใจในการพัฒนา

ตนเองให้รู้สึกถึงการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นนิจิตอาสาที่ประสบความสำเร็จ ความสมบูรณ์แบบ เมื่อครอบครัว และชุมชนให้การยอมรับแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นมากขึ้น สิ่งนี้ย่อมสร้างความมั่นใจและทำให้แกนนำแม่วัยรุ่น สามารถเลี้ยงดูลูกของตนเองได้ดี สามารถก้าวข้ามปัญหา มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต สร้างโอกาสให้กับ ตนเองและสร้างโอกาสให้กับแม่เลี้ยงเดี่ยวรายอื่น ๆ ให้กลับสู่สังคมอย่างมีคุณค่าและประสิทธิภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวรรณ พุทธิวิช (2559) ศึกษาเรื่อง การเสริมพลังอำนาจและการสนับสนุนทาง สังคมของสมาชิกเครือข่าย ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว และพบว่า การเสริมพลังอำนาจให้แก่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว วัยรุ่นด้วยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกับตนเอง ทำให้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวรับรู้ วิธีการแก้ปัญหาและนำไปประยุกต์ใช้กับครอบครัวและส่งต่อกำลังใจสู่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวรายอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกระจายพื้นที่การทำงาน และรูปแบบการประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมโครงการของแม่เลี้ยงเดี่ยว วัยรุ่น เนื่องจากโครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่วัยรุ่นเป็นการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชน หากทางมูลนิธิสร้าง ความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิงดำเนินการจัดโครงการอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์รูปแบบของ โครงการให้พัฒนาไปตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น Application รายการโทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อเพิ่ม ช่องทางในการติดต่อและการเข้าถึงบริการของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นนิจิตอาสามากยิ่งขึ้น
2. การปฏิบัติงานเป็นแบบเครือข่าย โดยสร้างการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างกันของหน่วยงานและชุมชน โดยมีการทำให้เป็นระบบต่อกระบวนการของสิ่งจำเป็น เช่น เงิน วัสดุสิ่งของ สถานที่ เป็นต้น สำหรับการ วางแผนก้อนทุนให้กับสังคม เนื่องจากบางกรณีถูกละเลยและไม่เป็นอย่างที่คาดของการสนับสนุนอย่างมีความ เหมาะสม
3. ควรเสริมทักษะที่เกิดการเรียนรู้และทักษะการช่วยเหลือผู้อื่นในการปฏิบัติงานให้แม่เลี้ยงเดี่ยว วัยรุ่นปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่น ทักษะการฟัง ทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการสื่อสารด้วย หลักการ จึงจำเป็นต้องรับเอาความรู้เพิ่มเติมมาปรับใช้และเกิดความมั่นใจในการช่วยเหลือผู้อื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นนิจิตอาสาในขอบข่ายบริเวณหรือพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ที่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐหรือองค์กร
2. ควรมีการศึกษาในเชิงลักษณะปริมาณ เพื่อสอบถามประสบการณ์ในปัจจุบันด้านอื่น ๆ ของการเป็น แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นนิจิตอาสา เช่น ด้านรายได้ ด้านการศึกษา เป็นต้น
3. ควรศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องของลูกในครอบครัวของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นนิจิตอาสา เพื่อทราบถึง การ ดำเนินชีวิตในด้านอื่นที่ปรากฏผลในระยะยาวของชีวิตจากครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นนิจิตอาสา

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2564). รายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. จาก <https://rh.anamai.moph.go.th/webupload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/2>
- กรวรรณ พุทธิวิช. (2559). การเสริมพลังอำนาจและการสนับสนุนทางสังคมของสมาชิกเครือข่ายครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5305034380_5337_4032.pdf
- กองการยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ข้อมูลหญิงคลอดบุตรอายุ 10-19 ปี. สืบค้นจาก <https://rh.anamai.moph.go.th/th/cms-of1>
- เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2563). สสส. ปั่น “โมเดลแกนนำแม่วัยรุ่น” เสริมทักษะการเลี้ยงลูก. สืบค้นจาก <https://www.hfocus.org/content/2020/06/19663>
- ชาย โพธิ์สิตา. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- ณัฐชลิยา ถาวร. (2558). การศึกษากระบวนการเสริมพลังของแม่เลี้ยงเดี่ยวสู่การเป็นจิตอาสา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5505030139_3386_3654.pdf?fbclid=IwAR0-wg5p1pHUv1Vq7LDOX15GZRpu7-eDPra0nWqFO-TzytFFiRPSq5OglvY
- ปวีภัทร นิธิตันวัฒน์. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). การตั้งครุภัณฑ์ก่อนวัยอันควร ของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอสนทราย จังหวัด เชียงใหม่ เขตชุมชนใกล้เมือง. วารสารสาธารณสุขล้านนา, 13(2), 64-71. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/LPHJ/article/view/158885/114980>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2560). หลักจริยธรรมการทวิวิจัยในมนุษย์. สืบค้นจาก <http://www.crecthai.org/html/th/index.php>
- สุชาติ สร้อยเสน่ห์. (2553). ทฤษฎีครอบครัวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.